

Durmuş Hocaođlu

Dersimiz Milliyetçilik: XXXII

Millet, Vatandaş ve Dil

Yeniçağ., “Analiz”., 25 Mayıs 2007, Cuma., s.13
“Analiz” Sıra No: 528; 2007-043; Mayıs-08

YENİÇAĞ

Bundan önce, *dil, insan ile dış nesnelere arasında bir düşünce dünyasını seslere ilintilemesini yapmak sûretiyle, O’nu konuşanlar arasında bir müşterek dünya kurar demiş* ve “işin sırrı burada” diye noktalamıştık; ancak, sır var sırrın içinde. Şimdi biraz daha ilerleyerek yalnızca dil ile sıkı bir müşterek dünyanın, bir ‘Büyük Âile’nin te’sis edilebilirliğini sorgulayacak olursak buna bir çırpıda tam tatminkâr müsbet bir cevap verilemeyeceğini görürüz. Nitekim, bundan önce de temas ettiğimiz üzere, o takdirde aynı dili konuşanların aynı milletin fertleri olmayabileceğini İngiliz ve Amerikan milletleri misâllerinden görmüştük. Demek ki her ne kadar dil fevkalâde mühimse de tek başına herşey demek olmayabiliyor; başka şeyler daha lâzım olsa gerek.

Vatandaşlık mı acaba?

Bu noktada “vatandaşlık” üzerine düşünülürken, sâdece kendi tarihimizde yaşadıklarımızla edindiğimiz tarihî tecrübe dahi bedâhatle göstermektedir ki, vatandaşlık bağı münhasıran tek başına alındığı takdirde, bahse mevzû cemiyeti tek bir uzuv hâlinde teşekkül ettirebilmek konusunda yeterli olmanın çok uzağında kalabilmekte ve bu noktada müşterek dili şart kılmaktadır. Nitekim İmparatorluğun çözülüş devrinde ‘tebaa’dan ‘vatandaş’a terfi eden müslim veya gayri müslim Osmanlı vatandaşlarının ezici çoğunluğu, “babanız devlet ve ananız vatan sizden kan bedeli istiyor” dediğinde bu feryâda menfî cevap vermişler ve hattâ bilâkis, *vatanın ve devletin etinden et koparmanın tam da zamânıdır* diye düşündüklerini gayet vâzih, gayet anlaşılır bir şekilde, hem lisân-ı dil ve hem de lisân-ı hâl göstermişlerdir. Bunun içindir ki, aynı tecrübeyi ateşten bir gömlek gibi çıplak bedenine giyerek yaşamamış ülkelerin ulemâ ve münevverân taifesinin bu babdaki teorileri kısm-ı âzâmı îtibâriyle, realiteler dünyasıyla uyuşmayan, kâğıt üzerinde kalan mücerret fikirlerden ibâret kalmaya mahkûm görünmektedir[*]. Yâni başka bağlardan âzâde olarak tek başına ele alındığında, vatandaşlık asabiyesi, cemiyetin bir Büyük Âile’ye dönüştürülmesinde yetersizlikle mâlûl olmaktadır. Çünkü bu bağ tek başına, esas olarak fertleri müşterek menfaatler etrafında birleştirmektedir; hâlbuki Âile, müşterek menfaatlerden daha ziyâde olarak müşterek fedâkarlıkları istilzam etmektedir.

Bu takdirde, bir memleketin vatandaşları arasında hukuken olmasa bile fiilen, birisi esas olarak müşterek menfaat esâsına müstenid “**mekanik vatandaş**” ve diğeri de esas olarak müşterek fedâkarlık üzerine müstenid ve devletin, milletin ve vatanın te’mînâtı

olan “**organik vatandaş**” olmak üzere, kategorik bir farklılık olması gerektiği de kendiliğinden zâhir olmaktadır.

Burada organik vatandaşlar ile mekanik vatandaşlar arasındaki kategorik farklılığın kaynaklandığı faktörlerden birisi dil olmaktadır; ama sâdece resmî dil, ya da birinci dil kontekstinde “müşterek dil” değil, daha fazlası.

Daha fazlası; çünkü, aynı müşterek dil ile anlaşılan insanların teşekkül ettirdiği “dil cemaati”nin aynı zamanda aynı ülkenin vatandaşları olması işbu Büyük Âile için kifayet edemiyor. Şüphesiz, müşterek dil ile vatandaşlığın çakışması her birisinin tek başına sağladığından daha büyük bir kohezyon kuvveti hâsıl edecektir. Ne var ki müşterek dilin, yukarıda saydıklarımızdan daha ileri, daha yüksek bir mânâsı olmalı.

İşte bu, “müşterek ana dil”dir.

Bir memleketin fertleri ancak aynı ana dil - onlara aynı ananın çocukları şuûrunu veren Ana Dil - etrafında bir dil cemaati oluşturabildikleri takdîrinde, cemiyetin bağ kuvvetleri âzâmî noktasına yaklaşabilmektedir.

Bu ise bizi asıl kuvvet kaynağı, asıl asabiye olan Soy Asabiyesi’ne götürmektedir.

[*] Meselâ, bkz.: T. H. Marshall, T. Bottomore., *Yurttaşlık ve Toplumsal Sınıflar.*, Çeviren: Ayhan Kaya., Gündoğan Yayınları., Mayıs 2000, Ankara

